
ÚJABB VERSEK

BRASNYÓ ISTVÁN

A VILÁGBAN

Ott ül az asztalnál egy ember,
aki, mondhatnánk,
bejárta a fél világot.
Holdfényben húzott el
a hajó a brazil partok előtt,
ő ott volt a hajón,
s a kikötőből jórészt
gyalogszerrel indult a fazendára,
a lótenyésztők közé.

Így esett első találkozása
a tengerrel, amely nagyszerű
és mindenki előtt nyitva,
fehér, habos,
hullámszinű a holdfényben,
főleg a brazil partok előtt,
körülbelül az Amazonas
magasságában, az egyenlítőn,
ahol Belém kikötő fekszik.

Odakinn mindenki csupa szőr,
szakáll, s este
kopolt kártyalapokat
csapdosnak a porba terített
pokrócra, talán hombre
a játék neve, s fél üveg
veszettül erős ital a tét.

A nyertes boldogan aludni megy,
és sokáig hallani a házból
a kurjongatást,
mely esztét veszi a többieknek;
a félvad musztiángok
horkantva nyihognak be
az ablakokon, — a Sao
Pauló-i félvér nőkre emlékeztetnek,
mivel a világ mindenfelé
híjával van a szép nőknek,
idomoknak és testeknek.

S amikor vihar veri
Sao Paulót, Sao Paulót,
a világ legszebb városát,
és Santosban bárkákat vág
a parthoz az Atlanti-óceán,
és szárnyas halak töltik ki a zsebongó
láthatárt,
valahol mindig van meleg
tanya, fedél kerül az ember
feje fölé, fedél, és aztán
hancúrozás a takarók alatt...

És aranyat mos a tengerből
a szélvész, pergeti észak
felől, s paskolja az ablakot —
az üvegen átfolytak
a könnyek, nem állja útját
ilyfajta jeleneteknek,
és a fülekben zúg a síphang:
a fejek villámban égnek össze,
a villám fényénél zsugorodnak
apróra, diónyinál nem
nagyobb a lázban,
mely mindannyiukat kiveri.

„Büszkébben élünk tegnap óta,
a kancánk az éjjel párosat
ellett” — így szólt a levél
a szomszédoknak, akik
lengyelek, és kukoricával
próbálkoznak évek óta,
különben marhatenyésztők, így
becsüleles emberek: a sorok alá
nagy keresztet rajzoltak
fekete ácsceruzával
a papírra, és visszaküldték
középső fiukkal, Stanislaóval —
nyurga, szőke,
ahol mindenkinek, Jézus Krisztusnak
is a képeken,
bőre egészen sötét.

Ott ül az asztalnál egy ember,
aki, mondhatnánk,
bejárta a fél világot, bárkinél
nagyobb földeket látott,
így nem szól senkihez
egy szót sem. Mit érez most.
nem tudni.

A NAGYMAMA KEZE

Még a nagymama tette
 ezt a virágot a könyvbe
 a címerek közé —
 az ő keze nyoma látszik itt
 még abból az időből,
 amikor nagy tata vadászni járt
 a Manojlovićokkal
 (ő, 1911, 12 boldog napjai,
 melyek kiszáradva s elvékonyodva
 ránk maradnak, néhány
 elfakult növényi rost,
 valamikori ifjúság, még
 csak nem is emlék),
 no meg a szilakötő,
 mely ugyanitt látható, töredezett
 szárnyakkal — nagymama
 első szülésének napján
 múlt ki a kertben
 nagy tata légyecsapója alatt;
 bajuszkötővel a száján sétált, —
 valamiféle úr, no de
 nem is akármilyen, nagy tata,
 a vállalkozó és törpebirtokos,
 néhány nagy embernek barátja és
 tisztelője,
 a pohárhajtogató, bálát
 széklábbal széjjelhajtó,
 nagy tata, mindenkori kísértése
 a világnak, a tisztal fajzat,
 mélyen benn, a szárazon.
 Nagymama szabad idejében
 gyerekekkel vesződött, kurta
 bejegyzések a bibliában,
 amelyek fenekestül felkavarták
 a családot, míg nagy tata
 ráérő idejében lovakat rajzolt,
 ilyesmi gyötörte az üres órákban,
 meg budakeszi lájat.
 Nagytata, ahogy megérkezett
 a fogattal, és váratlanul
 a lovak közé esett, meg
 nagymama a vaslapáttal,
 ahogy elfenekelte vén fejjel,
 amíg a havon feküdt,
 nagy tata italtól bugyborékoló
 szájjal csitítgatta, túrvén
 a kimért csapásokat,
 hisz számtalanszor kihívta a sorsot.
 Meg a hosszú haj,
 meg a rövid ész, a meggyfabotok,
 a kedvezőbb viszonyok,

a lassan alakuló árak,
nehezen kalkuláló kereskedők,
a duplán látó jegyzők,
tormapisták,
egyszóval nagytata otthona.
Amikor nagytata lett a templomi
cégér, a nagymama lehulló keze,
a kiábrándulás, akkor decemberben,
meg anyám galopp-tébécéje,
egyszóval minden. És mindennek
visszája, a nagymama
az elnéptelenedett házban,
szagos szappanoktól és bajuszenőcsöktől
közrefogva.
Keserű tapasztalatok, hogy nagytatát
még a számárkordé is világgá
ragadja, hogy a nagytata kezéből
minden fitying kihullik,
nem úgy a nagymamáéből.
Végeredményben még a nagymama
tette ezt a virágot
a címerek közé, nemkülönben
a szitakötőt, amely az
aranyesőre ereszkedett aznap délben,
amikor nagymama
megszülte az első gyereket.
Így nagymama keze itt
örködik az idő felett,
pedig nagytata hajtotta a kocsit,
nagymama húsz éve ismételtetett
intelmei ellenére, a temetésén,
s amikor elérkezettnek látta
az időt, hogy indulhat a menet,
nagytata ráförmedt a lovakra:
vágta!, s hanyatt zuhant,
rá a koporsóra, ha már nagymama
intelmei ellenére
módot adtak rá, hogy megkaparintsa
a gyepelőt. De becstelenség lenne
nevetni a temetéseken,
mert végtére amúgy is oly kevés
marad mindenből, szóból,
s abból is, ami eleven.

ÜNNEPNAPOK

Júliusban, amikor a főváros
oly kihalt, a hónap a végén,
amikor csupán a lovasszobrok
körüli lángolnak sötétben
a babérfák, e díszel a tágas

tereknek: vonatra szállt,
gondoltuk, nyaralni megy.
Csak a kézi meghajtású
repülőgép modelljét vitte
magával — Ikarosz ő, mondták,
a második, vagy az igazi,
és mondták, hogy: ő a Bajnok,
sokat várhatunk tőle még,
ha előlegként elfogadjuk
maga tervezte repülőgépét.
Különben a mutatványaiból élt
hosszú időn át,
— Büdös neki a munka — mondták
a nagynénik is, akikért
rajongott. De a két métert
jálszva ugrotta át a stadionban,
bárki kedvéért hajlandó volt
az unalomig ismételni,
ha kilátásban volt valami,
kisebb összeg, esetleg kölcsön.
Aztán vonatra ült, mint
mondottuk, júliusban,
nem volt már kedve e nyárhoz,
ahogy azt annyiszor kifejtette.
Így hát meg kellett válnunk tőle,
a vele elütött üres napoktól,
mert elment a fenyvesek közé,
ahol később bányász lett,
elszegődött köszönet fejteni
a fél méternél nem sokkal
magasabb tárnákba,
ahol a dúcolásról jéghideg víz
csorog. És később,
ha nem kellett leszállnia,
a ritka ünnepeken,
amikor a bányászok tenyérnyi
kukoricásaikban dolgoztak,
ő fehér inget öltött,
és elindult fölfelé a Magánzók
utcáján — mert ne feledjük,
a fenyvesek miatt jött ő ide,
akkor júliusban a fenyvesek
miatt hagyta el a kihalt várost,
és költözött át a bányavidékre,
ő, aki addig jórészt mutatványaiból
élt, mint mondottuk, kisebb
összegekért vagy kölcsön reményében
kockázatos dolgokra volt kapható. —
Többé nem dolgozott az apró
modellen, nemcsak hogy a régi
lázsal nem: porosodni hagyta
ágya fejénél. Pedig
egyetlen reménységünk rajta
keresztül az a modell volt,

melyből elképesztő újdonság
következhetne, forradalmasíthatná
jövendő életünket, de ő
megtagadta ezt, veszni hagyta
a nagyszerű lehetőséget.
Inkább könnyed léptekkel
a hegyek felé indult, oly nehezen
viselte el életét, nincs erre szó,
de odafönn, amikor átlábalt
a cserjésen, fellélegezhetett.
Egy barátja volt csak, mondjuk,
barátja: az erdész, aki
vadméhekből igyekezett kisebb
hasznot húzni, az erdészház
udvarán kast kásra halmozott.
Meg később talán a pulai
kórház főorvosa, mikor
— ezen a klímán egészen érthetetlenül —
elővette a malária, igen,
a főorvos, aki tudományos szándékkal
fehéregerekkel bajlódott, mozgásukat
figyelte naphosszat, és ezenkívül
az istenhez vezető utat kereste.
De ő ment a fenyvesekbe,
ment, még följebb a fenyveseknél,
a légsűrítőtől zúgó fejjel és csökkent
hallással,
gyógyulást keresve; én mondom,
emberek, szabadságot, nem gyógyulást,
mert nem állt módjában
könnyíteni a terheken, melyek
valójában elkeserítették.
És fölfele csak, egyre fölfele,
ahol a rigók szava már nem
hallható, az ég kékje
a gyér füvekkel összeolvad, felhők,
és nem messze már a hó.
Kicsit megöregedve, soványabban,
mint valaha is, ekképp
igyekezett összeszedni magát,
bizonyára győzelemre számítva, ott,
ahol a cigarettafüst tétovázik,
majd megáll a levegőben.